
PEURASAAREN RANTA, LUONTOSELVITYS

TYÖNUMERO: 20601430

Kemin kaupunki

4.10.2017

SWECO YMPÄRISTÖ OY

Oulu

Sweco Ympäristö Oy

Ilmalanportti 2, 00240 **Helsinki**
Mäkelininkatu 17 A, 90100 **Oulu**
PL 453, 33101 **Tampere**
Uudenmaankatu 19 A, 20700 **Turku**

www.sweco.fi
etunimi.sukunimi@sweco.fi
puh. 0207 393 000

Y-tunnus 0564810-5

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Menelmät	4
3 Kallio- ja Maaperä	4
4 Vesistöt	4
5 Pohjavedet	5
6 Alueen historiaa ja erityispiirteitä	5
7 Kasvillisuuden yleiskuvaus	6
7.1 Ranta- ja vesikasvillisuus	6
7.2 Metsät	8
7.3 Niityt ja kulttuurilajisto	9
7 Linnusto ja muu eläimistö	9
8 Luontoarvot	10
8.1 Suojelu- ym. alueet	10
8.2. Arvokkaat luontokohteet	10
8.4 Arvokas lajisto	13
9 Yhteenveto ja suositukset	19
10 Lähteet	21

Liite 1 Arvokkaat luontokohteet

1 Johdanto

Luontoselvitys on tehty Peurasaaren ranta-alueen asemakaavan muutosta varten. Alueen rajaus on esitetty kuvassa 1.

Luontoselvityksessä kuvataan alueen luonnon yleispiirteet ja luontoarvojensa puolesta arvokkaat ja huomioitavat kohteet sekä annetaan suositukset maankäytölle alueen luontoarvojen huomioimiseksi. Selvityksen on tehnyt FM biologi Aija Degerman Sweco Ympäristö Oy:n Oulun toimistosta.

Kuva 1. Alueen sijainti ja rajaus.

2 Menelmät

Luontoselvityksessä on kartoitettu luonnonsuojelulain suojellut luontotyytit, metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt ja vesilain luontotyytit sekä uhanalaiset luontotyytit (Raunio ym. 2008) ja muut luontoarvojensa puolesta huomioitavat kohteet. Uhanalaisen, luontodirektiivin mukaisen sekä muun huomionarvoisen lajiston esiintyminen on selvitetty olemassa olevan tiedon ja maastokartoitusten perusteella. Selvitys keskittyy Peurasaaren ranta-alueille. Maastokäynnillä kuljettiin koko rantaviiva kartoittaen samalla vesikasvillisuutta.

Lähtötietoina selvityksessä on käytetty peruskarttoja, ilmakuvia ja ympäristöhallinnon tietokantojen (Karpalo, Hertta: tiedot SYKE 15.8.2017) tietoja. Käytetyt lähteet on esitetty selvityksen lopussa.

Maastokartoitus on tehty 23.8.2017.

3 Kallio- ja Maaperä

Koko alueen kallioperä on migmatiittista tonaliittia. Alueen eteläosan maaperä on hiekkamoreenia ja pohjoisosa on kartoittamaton (gtk.fi). Merenpohja on hiekkaa. Kallioperä on Kemin–Tornion–Tervolan alueella emäksinen.

4 Vesistöt

Peurasaari sijaitsee Perämeren rannalla. Kalkkinokan niemen eteläpuolella on lampi (kuva 2), joka on syntynyt kun aiemmin saarena olleeseen Kalkkinokkaan on tehty tie ja rantoja on muokattu. Lampi on yhteydessä mereen rumpuputken kautta.

Kuva 2. Kalkkinokan lampi.

Merivedenpinnan korkeuden vaihtelut Kemin edustalla ovat voimakkaita. Vuosimaksimien keskiarvo on +118 cm ja vuosiminimien ka. -77 cm (Kemin kaupungin liikuntapalvelut 2015). Veden

laatua Kemin edustalla heikentävät erityisesti mereen laskevien jokien ravinne- ja kiintoainekuorma sekä puhdistetut jätevedet (Kemin kaupungin liikuntapalvelut 2015). Peurasaaren pohjoisosassa selvitysalueella on Kemin Vesi Oy:n Peurasaaren jätevedenpuhdistamo, joka on perinteinen biologis-kemiallinen rinnakkaissaostuslaitos. Puhdistettu jätevesi johdetaan mereen 400 metrin pituisella purkuputkella. Puhdistamon purkuvesistön, eli Kemin edustan merialueen tilaa tarkkaillaan Kemin Vesi Oy:n ja Kemin metsäteollisuusyritysten yhteistarkkailuna. Jätevesien vaikutuksia on ollut havaittavissa lähinnä talvella huhtikuuisissa mittauksissa heikentyneenä happitilanteena, ja kohonneina väri- sekä CODMn –arvoina ja ravinnepitoisuuksina. Kemin edustan merialueen veden laatu on parantunut viime vuosina teollisuuden ja yhdyskunnan jäteveden käsittelyjen tehostumisen myötä (Kemin Energia ja Vesi Oy). Läheisen luoteessa sijaitsevat Mansikkakanon uimarannalla on selvitetty veden laatua (Kemin kaupungin liikuntapalvelut), viimeksi vuonna 2015. Näkösyvyys oli tällöin 1,5 m, sameus 1,5 FNU, pH 7,3, klorofylli-a 7,8 µg/l, kokonaisfosfori 20 µg/l ja kokonaistyppeä 330 µg/l. Pintaveden laatu on tyydyttävä.

5 Pohjavedet

Alueella tai sen läheisyydessä ei ole luokiteltuja pohjavesialueita.

6 Alueen historiaa ja erityispiirteitä

Peurasaaren rannassa on niemi, Kalkkinokka. Kalkkinokan kärjen venerannassa on opastetaulu, jossa kerrotaan alueen historiasta. Kalkkinokka on saanut nimensä nykyisen junaradan ja lähimman rivitalon luona olleista kalkkipolttouuneista, joita lienee käytetty 1700- ja 1800-luvuilla. Kalkkia käytettiin muurauksiin ja nahkojen parkitsemisessa. Kalkkiuunit on peitetty täytemailla eivätkä ne ole enää näkyvissä.

Kalkkinokan alue oli 1800-luvulla Kemin Lautiosaaren kylään kuuluva kalastajien rantautumispaikka, jonka edustalla ja viereisessä Laitakarissa oli useita tuottoisia lohipyödyksiä. Tunnettuna kalastajien venevalkama- ja aittapaikkana tämä paikka oli aina 1920-luvulle saakka.

Viereiseen saareen Laitakariin perustettiin saha vuonna 1861. Kalkkinokan maisemaan kuului sen pohjoispuolitse Laitakarista mantereelle vuonna 1911 rakennettu ns. relletti eli ilmarata. Sillä kuljetettiin Laitakarin sahalla syntynyt rimajäte sydänpolttomuiliin poltettavaksi hiiliksi, jotka myytiin Ruotsiin rautavalimoille. Rellettiradan perustuksia on edelleen rannoilla nähtävissä.

Laitakarista tehtiin 1900-luvun alussa lankkusilta Kalkkinokalle saarelaisten kulkuyhteyksien helpottamiseksi. Myöhemmin sen korvasi yhtiön asettama ”färimies”, eli lossimies, joka souti Kalkkinokan ja Laitakarin väliä.

Kuva 3. Paikoin rantavedessä ja rannoilla on runsaasti veden pyöristämää rimaa muistona sahan ajoilta.

7 Kasvillisuuden yleiskuvaus

Selvitysalueen kasvillisuus on junaradan ja meren välissä lehtipuuvaltaisia metsiä ja rantavyöhykkeen niittykasvillisuutta. Lehtipuuvaltaisia metsiköitä on myös junaradan länsipuolella Peurasaaressa radan ympäristössä sekä tonttien välisillä alueilla.

Kemi sijaitsee ns. Lapin kolmion alueella, jolla tarkoitetaan emäksisten ja karbonaattisten kivilajien sekä vaatelian ja harvinaisen kasvillisuuden ja kasvilajiston suosimaa Tornionjokilaaksosta Kivaloiden vaarajaksoon sekä rannikolta lähelle Ylitorniota ja Rovaniemeä ulottuvaa aluetta. Kalkkialueilla ja emäksisten kivilajien alueella monia ravinteita on maaperässä keskimääräistä enemmän, joka näkyy kasvillisuudessa. Varsinaisia kalkinsuosijalajeja Peurasaaren selvitysalueella ei esiinny, mutta alueella esiintyy huomionarvoista lajistoa ja kasvillisuustyyppejä.

7.1 Ranta- ja vesikasvillisuus

Alueen pohjoisosassa jätevedenpuhdistamon alueella ranta on kivikkoista ja louhikkoista rakennettua rantaa. Sen lisäksi rakennettua rantaa siitä etelään on paikoin, mm. venerantojen kohdalla. Kalkkinokka on aiemmin ollut saari. Sinne on tehty tie jonka yhteydessä rantaa on muokattu. Luonnontilaista ruoppaamatonta rantaa on lähinnä alueen eteläosassa.

Vesikasvillisuus koko alueella on harvaa tai puuttuu kokonaan. Paikoin ranta on kasvitonta hiekkapohjaa, paikoin joko luontaisesti tai rantojen suojauksen vuoksi kivikkoista eikä pohjalla ole

vesikasveja. Joissakin pienissä lahdelmissa veden pohja on puumassan peitossa eikä kasvillisuutta ole siksi päässyt muodostumaan (kuva 2). Harvaan paikoittaiseen vesikasvillisuuteen kuu-
luu mm. ahvenvita, kelluskeiholehti ja äimäruoho. Kalkkinokan niemen eteläpuolen lammikko on suojainen ja siellä vesikasvillisuutta on veden rehevyyden vuoksi enemmän, mm. runsaasti ristilimaskaa. Uhanalaisia tai muita huomionarvoisia vesikasvilajeja ei maastokäynnillä havaittu.

Kuva 4. Jätevedenpuhdistamon rakennettua rantaa.

Rakennetuilla rantaosuuksilla ei ole myöskään juuri rantakasvillisuutta. Louhikkoiset ja kivikkoiset rannat ovat lähes kasvittomia (kuva 4). Rannoilla, joilla on tehty ruoppauksia tai muuten muokattu, kasvaa nykyisellään niittykasvillisuutta ja korkeammilla penkereillä suoraan pensaikkoa tai lehtimetsää. Luonnontilaista rantakasvillisuutta on paikoin, eniten alueen eteläosassa. Siellä rannat ovat kuitenkin ruovikoituneet (kuva 5) ja matalaa merenrantojen niittykasvillisuutta on hyvin vähän. Kalkkinokan alueella on korkeampaa avointa luhtakastikka- tai vesisaravaltaista niittyä kapealti rannan tuntumassa (kuva 6).

Rantojen huomionarvoista lajistoa ovat ruijanesikko, veripunakämmekä ja käärmeenkieli (kapale 8.3), jotka kaikki ovat matalien merenrantaniittyjen lajeja. Niiden kasvupaikat selvitysalueella ovat pienialaisia niitty laikkuja, joissa valtalajina on tupassara tai luhtakastikka.

Noin 400 m Kalkkinokalta etelään on pieni kapea junarataan rajoittuva hiekkaranta. Ranta on jonkin verran ruovikoitunut. Ylempänä hietikolla kasvaa mm. rantavehnnä.

Kuva 5. Ruovikkoista rantaa aivan alueen eteläosassa.

Kuva 6. Kivikkoista rantaa Kalkkinokan pohjoisrannalla. Kuva pohjoisrannan venerannan suuntaan.

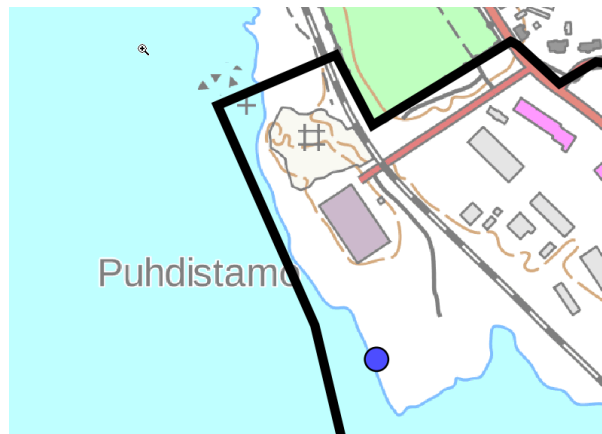
7.2 Metsät

Rantametsät ovat lehtipuustoisia, rannalla on paju- ja leppävyöhyke, ylempänä puusto on koi-vuvaltaista. Kalkkinokan niemessä on lehtimetsää on eniten. Tiheitä lepikoita on jätevedenpuh-distamon eteläpuolella sekä aivan selvitysalueen eteläosassa.

7.3 Niityt ja kulttuurilajisto

Kalkkinokan mantereen puolella ja rannalla Kalkkinokasta etelään junaradan varressa on avoimia katajikkoisia kuivia niittyjä. Rannalla on veneranta, jonka kohdalla kasvillisuutta on raivattu ja niitetty. Niittyjen kasvillisuus on monimuotoista ja niityt ovat myös maisemallisesti kauniita. Kalkkinokan eteläpuolen radanvarsiniityllä esiintyy huomionarvoisia lajeina silmälläpidettäviä ketonoidanlukkoa ja ahokissankäpälää sekä perämerenmarunaristeymää. Kohteet on esitetty arvokkaina luontokohteina kappaleessa 8.2.

Alueella esiintyy viljely-/puutarhakarkulaisia teiden varsilla, tonttien ympäristössä ja jätevedenpuhdistamon ympärillä. Vieraslajiksi luokiteltavaa jopa 4-5 m korkeaksi kasvavaa jättiputkea kasvavaa jätevedenpuhdistamon ja rannan välissä (kuva 7), jossa kasvillisuus yleisesti on hyvin rehevöitynyttä. Muita viljely-/puutarhakarkulaisia tällä alueella ovat mm. ritarinkannus, ruttojuuri, suomentatar, kotkansiipi, herukat, angervot ja jättipalsami, joka myös luokitellaan haitalliseksi vieraslajiksi.

Kuva 7. Jättiputki ja jättiputkikasvustojen sijainti.

7 Linnusto ja muu eläimistö

Alueelle ei ole tehty erillistä linnustoselvitystä. Puustoisilla ranta-alueilla on arvoa lehtimetsissä pesiville pikkulinnuille. Kalkkinokan edustan kareilla pesii vesilintuja. Asutuksen ja junaradan

vuoksi eristyneen sijainnin vuoksi alueen nisäkäslajisoon kuuluu vain pikkunisäkkäitä. Eteläosan niittyjen perhoslajisto on huomionarvoista. Lajistoa on kuvattu tarkemmin kappaleessa 8.3.

Kalkkinokalla sijaitsevan opastustaulun mukaan Kemin edustan vapaan virkistyskalastusalueen saalislajistoa ovat ahven, hauki, siika ja jopa taimen.

8 Luontoarvot

8.1 Suojelu- ym. alueet

Peurasaaren alueella tai sen läheisyydessä ei ole Natura-alueita eikä luonnonsuojeluohjelmien kohteita. Lähin Natura-alue on Perämeren saaret (FI1300302), johon kuuluu Kemin edustan saaria ja Ajoksen ranta-alue lähimmillään 1 km etäisyydellä. Natura-alueella ovat yksityismaan luonnonsuojelualueet Perämeren saarten luonnonsuojelualue (YSA205754) ja Puidenpuuttuma III (YSA206637).

8.2. Arvokkaat luontokohteet

Alueella ei ole luonnonsuojelulain, vesilain tai metsälain mukaisia kohteita. Arvokkaina luontokohteina on rajattu kasvillisuutensa tai eläimistönsä puolesta poikkeavia luonnon monimuotoisutta lisääviä kohteita. Nämä ovat myös maisemallisesti arvokkaita.

Kohde 1

Hautausmaan länsipuolella Särkeläntien ja junaradan risteyksessä on pieni heinäinen niittylaikku, jolla kasvaa huomionarvoisena lajina ahokissankäpälää.

Kuva 8. Heinäniittyä hautausmaan eteläpuolella.

Kohde 2

Kalkkinokan niemessä on kuiva niitty. Niittylaikku on suojainen ja metsän ympäröimä. Alueella kasvaa katajaa. Aluskasvillisuus on monilajista; mm. pulskaneilikka, ketosilmäruoho, kissankello, sarjakeltano, nurmitatar, hiirenvirna, aho-orvokki, punanata, nurmirölli ja ahomansikka. Kohde on maisemallisesti kaunis. Niityn läpi kulkee polku rantaan.

Kuva 9. Kalkkinokan niemessä on pienialainen niitty, jolla kasvaa katajaa. Reunalla puusto on koivua ja pihlajaa.

Kuva 10. Niittylajistoa, mm. pulskaneilikka, siankärsämä ja sarjakeltano.

Kohde 3

Hiekkarannan pohjoispuolella junaradan ja rannan välissä on katajikkoista niittyä. Lapin perinnemaisemat -raportissa (Kalpio ja Bergman 1999) alue on esitetty paikallisesti arvokkaana perinnemaisemakohteena ”Kalkkinokan keto”. Kohteen rajausta on 1 ha. Alueella on ketoa ja niittyä. Kuvauksen mukaan ”umpeutumassa oleva alue on tyyppiesimerkki maaperän suhteen äärevän kuivuuden ylläpitämästä saaristokatajikkokkedosta”. Alue on valtaosin metsälauha- ja nurmiröllilivaltaista kuivaa niittyä, jolla on ketokasvilaikkuja. Hoitotarpeena kuvataan raivaus ja sitä seuraava vuosittainen niitto. Katajikkoista niittyä on nykyisellään raivattu ja niitetty, joka nostaa kohteen arvoa. Kedot ovat luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen (Raunio ym. 2008). mukaan koko maassa äärimmäisen uhanalaisia (CR).

Alue on virkistyskäytössä. Rannalla on venerantoja ja nuotiopaikkoja. Junaradan yli kulkee useita polkuja taloilta rantaan ja radan reunaojien yli on tehty siltoja ja tehty reittejä rantaan. Radan

varren asukkaat ovat niittäneet ja pitäneet kasvillisuuden matalana myös talojen takana radan itäpuolella ja radan varressa sekä laajemmin niityn alueella. Huomionarvoisia lajeina alueella esiintyy silmälläpidettäviä ketonoidanlukkoa ja ahokissankäpälää sekä perämerenmarunaristeymää. Muuta lajistoa on mm. pulskaneilikka, ahomansikka ja kissankello. Kasvillisuus on matalaa kuivan niityn lajistoa. Aluetta on raivattu vaskisukkulakoin elinympäristön hoitona.

Kuva 11. Katajikkoinen niitty oli maastokäynnin aikaan vasta niitetty.

Kuva 12. Niittyä hiekkarannan luoteispuolella. Alueella kasvaa silmälläpidettäviä ketonoidanlukkoa ja ahokissankäpälää.

Kohde 4

Alueen eteläosassa on pieni hiekkaranta. Luonnontilaiset hiekkarannat ovat luonnonsuojelulain mukaisia suojeltuja luontotyypppejä. Alueen hiekkaranta on kuitenkin oikeastaan rantahietikko. Rantahietikko liittyy ylempänä katajaniittyyn. Hiekkaa on kapeana vyönä rannan yläosassa. Hietikolla kasvaa mm. rantavehnnää ja huomionarvoisena lajina perämerenmarunaristeymää. Rannan länsi- ja itäosassa vesirajassa kasvaa järviruokoa. Hiekkapohja on hyvin kivinen. Hiekkarannan länsipuolella on mereen rakennettu aallonmurtaja. Rannan koillis-itäpuolella on junarata. Virkistyskäyttöä voi jonkin verran olla, mutta vesiraja on melko kivinen. Hiekkarannan alaosa itäreunalla on osin ruovikoitunutta niittyä, jolla kasvaa huomionarvoisena lajina ruijanesikkoa. Kasvillisuutta on raivattu rannan yläosassa vaskisukkulakoin elinympäristön hoitona. Huomionarvoisten lajien esiintyminen sekä alueen hoito lisää kohteen arvoa.

8.4 Arvokas lajisto

Lähtötiedoiksi pyydettiin ympäristöhallinnon Eliölajit-tietokannan (Suomen ympäristökeskus 14.8.2017) havaintoja uhanalaisista ja muista huomionarvoisista lajeista (Suomen ympäristökeskus 14.8.2017). Aiempia havaintoja alueelta oli vaskisukkulakoista ja tataarikohokista. Maastokäynnillä havaittiin useita huomioitavia lajeja, erityisesti Kalkkinokan eteläpuolelta junaradan ja rannan väliseltä alueelta.

Vaskisukkulakoi (*Scythris productella*) on erityisesti ja kiireellisesti suojeltava laji. Uhanalaisuudeltaan se on erittäin uhanalainen (EN). Lajin esiintymistä ja sille sopivia elinympäristöjä kartoitettiin Kemin Kraaselissa vuonna 2015 (Nupponen, Faunatica). Kraaselissa on Suomen ainoa tunnettu lajin esiintymä. Vaskisukkulakoin elinympäristöjä ovat hiekkapohjaiset ja melko paahteiset joutomaat, radanvarret ja tienpientareet. Toukan ravintokasveja ei tiedetä. Vaskisukkulakoi esiintyy Kraaselissa neljällä erillisellä laikulla. Esiintymisalueen pinta-ala on noin 0,8 ha. Esiintymän ydinalue on rautatien itäpuolinen avoin alue, selvitysalueen eteläpuolella.

Selvityksessä havaittuja muita huomionarvoisia lajeja samoilla alueilla olivat **litukkasurviaiskoi** (*Cauchas rufimitrella*) ja **kirjopussikas** (*Diplodoma laichhartingellum*). Lajit eivät ole uhanalaisia, mutta esiintymät ovat niiden levinneisyyden pohjoisrahalla ja litukkasurviaiskoita voidaan pitää hyvälaatuisen niityn indikaattorilajina. Alueella on havaittu myös uhanalaisuudeltaan silmälläpidettävä (NT) **marunalattakoi** (*Depressaria artemisiae*).

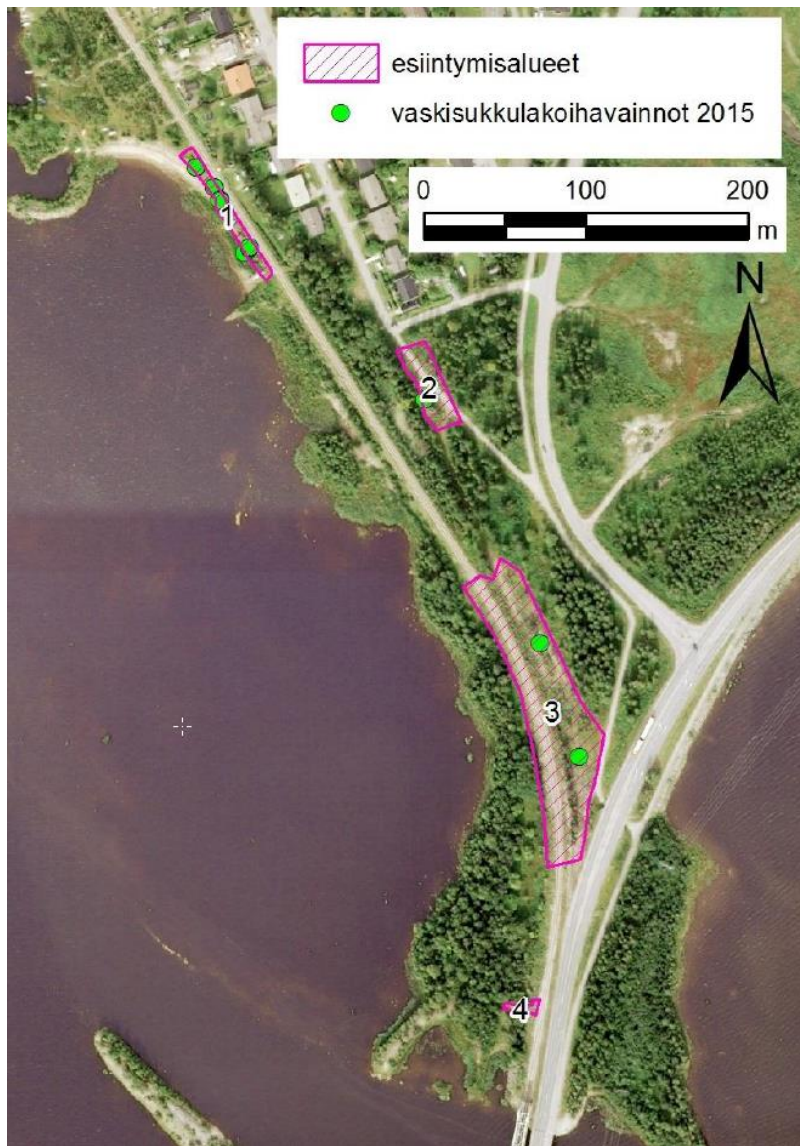
Vaskisukkulakoille on esitetty hoitosuunnitelma. Hoitotoimien tavoitteena ovat maanpinnan säilyttäminen riittävän avoimena, heinittämisen ja taimettumisen vähentäminen sekä varjostuksen ehkäisy. Vaskisukkulakoin esiintymisalueet ja vuoden 2015 havaintopaikat on esitetty kuvassa 14 (Nupponen, 2015). Esiintymisalueille on kuvioittain esitetty hoitotoimenpiteitä raportissa.

Kuva 13. Vaskisukkulakoin esiintymisaluetta selvitysalueen eteläpuolella.

Vaskisukkulakoi. Kuva Pekka Malinen, www.insects.fi

Kuva 14. Vaskisukkulakoin esiintymisalueet (Nupponen 2015).

Ruijanesikko (*Primula nutans* subsp. *finmarchica*) on luontodirektiivin liitteen IV laji, luonnonsuojelulain mukaan rauhoitettu ja uhanalaisuudeltaan erittäin uhanalainen (EN). Se on myös Suomen kansainvälinen vastuulaji. Ruijanesikon kasvupaikkoja ovat matalakasvuiset merenrantaniityt Perämeren rannoilla. Selvitysalueella ruijanesikkoa kasvaa Kalkkinokan eteläpuolella olevan hiekkarannan eteläpäässä, jossa on pienialaisesti matalaa niittyä. Tästä etelään ranta on ruovikoitunut.

Kuva 15. Ruijanesikko.

Selvitysalueella kasvaa **perämerenmarunaa**, todennäköisesti lajin risteymämuotoa, erityisesti radan varressa sekä teiden varsilla. Perämerenmaruna (*Artemisia campestris* subsp. *bottnica*) on luontodirektiivin liitteiden II ja IV laji. Uhanalaisuudeltaan se on äärimmäisen uhanalainen (CR) (Rassi ym. 2010). Perämerenmaruna on erityisesti suojeltava laji ja Suomen vastuulaji. Laji on myös rauhoitettu (luonnonsuojelulaki 42 §). Perämerenmaruna on Perämeren hiekka- ja somerikorantojen kotoperäinen kasvi. Valtaosa sen alkuperäisesiintymistä sijaitsee Ruotsissa, missä sitä kasvaa erityisesti Norrbottenissa Piteån ja Haaparannan saaristoissa. Suomessa perämerenmarunalla on jäljellä enää vain yksi geneettisesti puhtaana pidetty esiintymä Perämeren kansallispuiston Vähä-Huiturin saarella. Muut Pohjois-Suomen tien- ja radanvarsien esiintymät ovat todennäköisesti perämerenmarunan ja ketomarunan (*Artemisia campestris* ssp. *campestris*) eriaisteisia risteymiä (Suomen raportti EU:n komissiolle; SYKE 2014; Rautiainen ym. 2002). Perämerenmarunan taksonomiaa ja sukulaisuussuhteita ei ole vielä selvitetty loppuun saakka.

Kuva 16. Perämerenmarunaa kasvaa erityisesti junaradan varressa.

Veripunakämmekkä (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *cruenta*) on luonnonsuojelulain mukaan rauhoitettu ja uhanalaisuudeltaan vaarantunut (VU) laji. Veripunakämmekän kasvupaikkoja ovat ravinteiset lettosuot ja kalkkipohjaiset kosteat niityt. Perämeren perukoilla se kasvaa merenrantaniityillä. Veripunakämmekkää kasvaa selvitysalueella Kalkkinokan pohjoisrannalla ja Kalkkinokalta etelään. Molemmat kasvupaikat ovat venerantoja, joissa rantakasvillisuus on matalaa niittyä.

Kuva 17. Veripunakämmekkä on merenrantaniittyjen laji.

Tataarikohokki (*Silene tatarica*) on uhanalaisuudeltaan vaarantunut (VU) laji. Sen kasvupaikkoja ovat jokitörmät, hiekkakentät, tienpientareet ja ratapenkereet. Suomessa sitä kasvaa Kuusamossa Oulankajokivarressa sekä Kemijoen ja sen latvahaarojen varsilla. Tataarikohokki on avoimien kasvupaikkojen laji, jonka alkuperäistä elinympäristöä ovat arot. Selvitysalueella tataarikohokkia kasvaa aivan alueen eteläosassa ratapenkereen ja Peurasaarentien väliin jäävällä hiekkaisella niityllä.

Kuva 18. Tataarikohokki.

Ahokissankäpä (*Antennaria dioica*) on uhanalaisuusluokitukseltaan silmälläpidettävä (NT). Se on kuivien kasvupaikkojen laji. Selvitysalueella sitä kasvaa kuivalla katajikkoisella niityllä Kalkkinokan eteläpuolella sekä radan varressa. Lisäksi sitä kasvaa alueen pohjoisosassa hautausmaan eteläpuolen niityllä.

Kuva 19. Ahokissankäpä.

Uhanalaisuusluokitukseltaan silmälläpidettävää (NT) **ketonoidanlukkoa** (*Botrychium lunaria*) kasvaa Kalkkinokan eteläpuolella katajikkoisella kuivalla niityllä muutamassa kohdassa. Havaitut yksilöt olivat pieniä. Noidanlukkoille sopivaa elinympäristöä on koko rannan alueella ja Kalkkinokan itäpään niityllä. Seuralaislajina kasvaa silmälläpidettävää ahokissankäpälää. Ketonoidanlukko on kuivien, usein laidunnettujen niittyjen laji. Se on harvinaistunut perinteisen maankäytön, kuten laidunnuksen ja niiton loputtua.

Kuva 20. Ketonoidanlukko.

Käärmeenkieli on alueellisesti uhanalainen (RT) itiökasvilaji. Sitä kasvaa aivan selvitysalueen eteläosassa ruovikoituneella rantaniityllä.

Kuva 21. Käärmeenkieli.

Muuna huomionarvoisena lajina voidaan mainita alueen historiasta kertova Ratavartijantien ja junaradan risteyksessä kasvava **kenttätyräkki** (*Euphorbia esula*), joka on päätynyt kasvupaikalleen mahdollisesti purjelaivojen painolastin mukana. Kenttätyräkki on vanha kulttuuritulokas, alkuperältään se on Venäjän arokasvi.

Kuva 22. Keltaisenvihreä kenttätyräkkikasvusto Kalkkinokantien ja junaradan risteyksessä.

9 Yhteenveto ja suositukset

Luontoarvojen puolesta arvokkaat kohteet on esitetty luontoselvityksen liitekartalla. Arvokaina luontokohteina rajatut alueet sekä uhanalaisen ja muun huomionarvoisen lajiston kasvupaikat on syytä huomioida maankäytön suunnittelussa.

Arvokkaita kohteita ovat kuivat niityt alueen pohjoisosassa, Kalkkinokan niemessä ja noin 400 m niemestä etelään. Niityillä kasvaa huomionarvoista kasvilajistoa, joka nostaa niiden arvoa. Niityt ovat myös maisemallisesti huomioitavia alueita. Alueen eteläosassa esiintyy erityisesti ja kiireellisesti suojeltavaa vaskisukkulakoita. Perhosen elinympäristöille on tehty hoitosuunnitelma, johon liittyen alueita raivataan. Raivauksesta ja niitosta hyötyvät sen lisäksi myös niittyjen kasvilajit, joten on toivottavaa että hoito edelleen jatkuu. Hoidosta hyötyisivät myös ruovikoituneilla niityillä kasvavat ruijanesikko ja käärmeenkieli.

Kuva 23. Junaradan yli taloilta rantaan on tehty siltoja ja polkuja ja ympäristön kasvillisuus on pidetty matalana. Kuvassa näkymä arvokkaaksi rajatulta katajaniityltä radan yli taloille. Katajakettoa ja mm. silmälläpidettävää ahokissankäpälää on joidenkin talojen takapihoillakin.

10 Lähteet

Geologian tutkimuskeskus, karttapalvelu, kallio- ja maaperä

<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html> (luettu 27.9.2017)

Kalpio, S. ja Bergman, T. 1999. Lapin perinnemaisemat. 236 s. Lapin ympäristökeskus ja Metsä-hallitus. Rovaniemi.

Kemin Energia ja Vesi. Jätevesien käsittely, osoitteessa:

<http://www.kenve.fi/palvelut/vesi/jatevesien-kasittely/> (luettu 27.9.2017)

Kemin kaupungin liikuntapalvelut 2015, uimavesiprofiili, Mansikkanoikka

http://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2016/06/Uimavesiprofiili_Mansikkanoikka_2016.pdf

(luettu 27.9.2017)

Kojola, T. Lapin ELY-keskus. 2016. Kemin Kraaselin vaskisukkulakoiesiintymän hoito vuonna 2016.

Luonnonsuojelulaki 1996/1096

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096> (luettu 2.10.2017)

Luontodirektiivin lajit, perämerenmaruna. SYKE www.ymparisto.fi/Lajiesittelyt

<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BCE77CBAD-1986-49EC-9665-6809EBAC8190%7D/37996> (luettu 26.9.2017)

Luontodirektiivin lajit, ruijanesikko. SYKE www.ymparisto.fi/Lajiesittelyt

<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B8FC2C701-4BCE-44BF-83D1-86820C9425C6%7D/38007> (luettu 26.9.2017)

Nuppola, K. 2015. Vaskisukkulakoin esiintymisselvitys ja elinympäristön hoitosuunnitelma Ke-min Kraaselissa vuonna 2015. Faunatica Oy.

Pääkkönen, P. ja Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskus.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslen, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Erillisjulkaisu. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. 685 s.

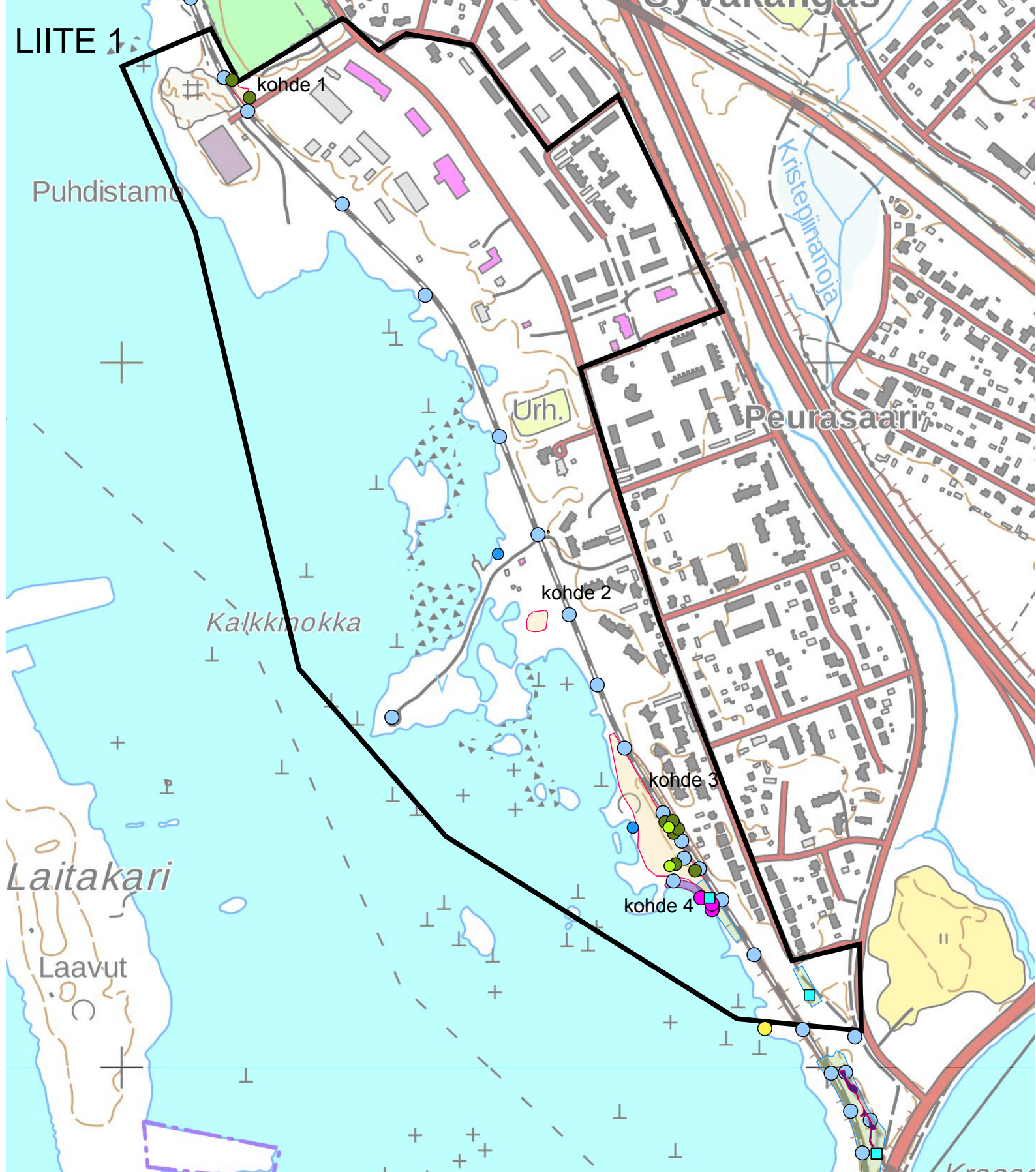
Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristö 8/2008. Osat I ja II. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi - kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen Ympäristö-keskus. Luonto ja luonnonvarat. 196 s.

Veripunakämmekä. www.ymparisto.fi/metsalajiesittelyt
<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BB184F136-728B-4825-8EFD-697B6B698DA4%7D/38946> (luettu 26.9.2017)

Vaskisukkulakoi, *Scythris productella*, kuva.
<http://www.insects.fi/insectimages/file?dir=images&op=showSpecies&order=LEP&family=Scythrididae&genus=Scythris&species=productella&photographer=> (luettu 26.9.2017)

Ympäristökarttapalvelu Karpalo 2.1
<https://wwwp2.ymparisto.fi/Karpalo/SilverlightViewer.aspx> (luettu 15.8.2017)

Pohjakartta-aineistot: MML 2017

KEMI, PEURASAARENRANTA

LUONTOSELVITYS

kartta 27.9.2017

biologi, FM, Aija Degerman

ARVOKKAAT LUONTOKOhteet

- niitty (kohteet 1-3)
- rantahietikko (kohde 4)
- vaskisukkulakoi, hoitoalue

HUOMIOITAVAT LAJIT

- perämerenmaruna (risteymä) dir, CR, erit. suoj., vastuu
- ruijanesikko dir, Lsl rauh., EN, vastuu
- veripunakämmeikä Lsl rauh., VU
- tataarikohokki VU
- ketonoidanlukko NT
- ahokissankäpä NT
- käärmeenkiele RT
- vaskisukkulakoi erit. ja kiireell. suoj., EN